RISKONET

- PARTNER FOR THE UNEXPECTED -

Wat bestuurders moeten weten over de kans dat ze – bestuurlijk of persoonlijk – aansprakelijk worden gehouden voor falend veiligheidsbeleid in hun onderneming

BESTUURDER; WEES BEWUST VAN POTENTIËLE VEILIGHEIDSISSUES, CONSEQUENTIES EN AANSPRAKELIJKHEID

INHOUDSOPGAVE

WAAROM IS BEWUSTZIJN OVER POTENTIËLE CONSEQUENTIES VAN VEILIGHEIDSISSUES VOOR MIJ ALS BESTUURDER BELANGRIJK? 3

WAT IS HET RISICO VAN BESTUURSRECHTELIJKE EN CIVIELRECHTELIJKE AANSPRAKELIJKHEID? 4

BESTUURSRECHTELIJKE AANSPRAKELIJKHEID: WAT MOET IK ALS BESTUURDER WETEN? 5

KAN IK AANSPRAKELIJK WORDEN GESTELD VOOR OVERTREDINGEN VAN HET OMGEVINGSRECHT? 8

TENSLOTTE: LET OP DE RISICO'S DIE U ALS RAAD VAN BESTUUR VAN EEN NV MOGELIJK NEEMT 9

IS HET TE INGEWIKKELD EN HEEFT U PROFESSIONELE HULP NODIG? 10

VAN DIRECTIESTOEL NAAR BEKLAAGDENBANK

Ondernemers, directeuren en bestuurders moeten zich achter de oren krabben. Zijn zij werkelijk *in control* van de veiligheid en de risico's in hun organisatie? Wie zijn zaken niet voor elkaar heeft, kan ook zonder calamiteit worden aangesproken en zelfs (persoonlijk) aansprakelijk worden gesteld. Juriste Mr. Ingrid Klein-Hendriks onderzocht in opdracht van Riskonet de kans om in de beklaagdenbank terecht te komen.

"Je hoeft niet eens een matig beveiligd vuurwerkbedrijf in Enschede te runnen om een ramp te laten gebeuren. Of een chemiebedrijfje in Moerdijk waar slordig wordt gewerkt. Je hoeft niet eens bewust de veiligheidsrisico's van een detentiecentrum te onderschatten om een dodelijke brand te krijgen die in publicitaire zin nog jaren narookt. Er is weinig nodig voor het ontstaan van een calamiteit waarover uiteindelijk de bestuurder nare vragen moet beantwoorden van toezichthouders en mogelijk zelfs van het openbaar ministerie.

De belangrijkste vraag achter mijn speurtocht door het omgevingsrecht: **kan een bestuurder persoonlijk aansprakelijk worden gehouden voor falend veiligheidsbeleid binnen een onderneming?** Weten ondernemers welke risico's ze lopen? Ik denk en vrees van niet. De uitkomsten van mijn onderzoek heb ik samengevat in deze white paper, waarin ik wet- en regelgeving voor u analyseer.

Vindt u veiligheid ook belangrijk? Onderneem dan actie. Zorg dat u *in control* komt. Breng de bal in beweging door risico's te onderkennen en te bekijken waar investeren mogelijk nodig is. Zo voorkomt u niet alleen calamiteiten, schade en verstrekkende gevolgen voor uw organisatie of bedrijf. Tegelijkertijd voorkomt u dat u als ondernemer, directeur of bestuurder in het beklaagdenbankje terechtkomt."

Mr. Ingrid Klein-Hendriks,
Klein-Hendriks Advocatuur + Mediation te Dordrecht

WAAROM IS BEWUSTZIJN OVER POTENTIËLE CONSEQUENTIES VAN VEILIGHEIDSISSUES VOOR MIJ ALS BESTUURDER BELANGRIJK?

IN DEZE WHITE PAPER WORDT INZICHT GEGEVEN IN WIE DOOR HET RECHT AANSPRAKELIJK WORDEN GEHOUDEN VOOR OVERTREDING VAN REGELS. HOE REAGEERT HET RECHT OP OVERTREDINGEN VAN VEILIGHEIDSREGELS, EN KOMT DAT RECHT BIJ EEN NV TOT IN DE BOARDROOM?

HET VOORKOMEN VAN ONVEILIGE SITUATIES VERDIENT IN DE BOARDROOM SERIEUZE AANDACHT

Besturen van ondernemingen willen zo min mogelijk slecht in het nieuws komen. Veiligheidsincidenten, een journalist die de alarmbel rinkelt of het publieke verwijt van falend overheidsingrijpen: ze geven extra druk op het bestuur van een onderneming. Op dat moment is het belangrijk om *in control* te zijn, uit te dragen dat de onderneming in elk geval steeds voldaan heeft aan de wettelijke vereisten.

Of toch niet? Wanneer een onderneming met alle noodzakelijke overheidstoestemmingen eenmaal bestaansrecht heeft verworven, is compliance aan veiligheidsregels dan nog wel een urgent thema in de boardroom? Is het niet zo dat veiligheidsincidenten vervolgens niet of nauwelijks meer tot in de boardroom doordringen, en waarom is dat dan? Wordt het bestuur niet aansprakelijk gehouden voor falend veiligheidsbeleid binnen de onderneming?

MET RECHT VERANTWOORDELIJK

In het verleden hebben diverse rampen plaatsgevonden waarbij de Onderzoeksraad voor Veiligheid stevige rapporten heeft geschreven. De Schipholbrand in oktober 2005 waarbij de locatiedirecteur en de hoofddirectie van de Dienst Justitiële Inrichtingen volgens de Onderzoeksraad de taken op het gebied van brandveiligheid hebben verwaarloosd. En onlangs over de constructieve veiligheid van de parkeergarage in Eindhoven: "De ultieme consequentie van onvoldoende zorg voor constructieve veiligheid is dat een bouwwerk instort."

Ver daarvóór in 2003 waren ingestorte balkons in het complex Patio Sevilla te Maastricht in het nieuws. Een gevolg van constructiefouten. In 2007 verschijnt vanuit het Ministerie van VROM de discussienota *Kasteel of Kaartenhuis?*

En nog verder terug in 2000 de vuurwerkramp in Enschede. De Commissie Onderzoek Vuurwerkramp (Commissie Oosting) concludeert onder meer dat men geen juiste uitvoering heeft gegeven aan de overheidsregels. Daarop volgt de nota *Met Recht Verantwoordelijk* over verantwoordelijk milieugedrag.

Deze rampen en daaropvolgende nota's suggereren dat de overheid het van groot belang vindt dat ook het bedrijfsleven verantwoordelijkheid neemt voor veiligheid. De boardroom bepaalt voor een belangrijk deel het veiligheidsbeleid binnen de onderneming. Het lijkt dus logisch dat de overheid die boardroom verantwoordelijk houdt voor eventueel falend veiligheidsbeleid. Is dat ook de praktijk van het overheidsoptreden?

VANUIT DE RECHTSPRAKTIJK

Veiligheid is bij de overheid vooral het domein van de lokale en landelijke overheid. Met algemeen geldende regels en specifiek voor de onderneming geldende regels in het omgevingsrecht, dwingt de overheid de onderneming uiteenlopende veiligheidsmaatregelen te nemen. Tegen het niet-naleven ervan kan dezelfde overheid handhavend optreden. Ook kan het kosten verhalen op de onderneming. Uit de praktijkvoorbeelden blijkt dat de overheid een bestuur van een onderneming niet ongemoeid laat, zeker niet wanneer andere verhaalsmogelijkheden zijn uitgeput.

WAT IS HET RISICO VAN BESTUURSRECHTELIJKE EN CIVIELRECHTELIJKE AANSPRAKELIJKHEID?

HET BESTUUR VAN EEN ONDERNEMING DIE HET VOORKOMEN VAN ONVEILIGE SITUATIES ONVOLDOENDE SERIEUS NEEMT, STELT ZICH BLOOT AAN HET RISICO OP BESTUURSRECHTELIJKE AANSPRAKELIJKHEID EN HET RISICO OP CIVIELRECHTELIJKE AANSPRAKELIJKHEID. DUS BENT U BESTUURDER, DAN DOET U ER GOED AAN ZICH TE VERDIEPEN IN DEZE AANSPRAKELIJKHEDEN.

BESTUURSRECHTELIJK

Het overheidsbestuur kan een bedrijf aansprakelijk houden voor overtredingen van het omgevingsrecht die in de sfeer van het bedrijf zijn gepleegd. Het bedrijf wordt dan verantwoordelijk gehouden voor schending van veiligheidsregels die fysiek zijn gepleegd door één of meer van de medewerkers of binnen een afdeling van het bedrijf.

Als vaststaat dat het bedrijf een overtreding heeft begaan, kan het overheidsbestuur ook de plaatselijk bestuurder als feitelijk leidinggevende aansprakelijk stellen, ongeacht of dit een rechtspersoon of natuurlijk persoon is.

Feitelijk leidinggeven blijkt bijvoorbeeld uit actief en effectief gedrag door een bestuurder. Maar ook een passieve rol innemen kan bewijs voor feitelijk leidinggeven opleveren. Een bestuurder die bevoegd en redelijkerwijs gehouden is om maatregelen te treffen maar dat niet doet, aanvaardt bewust de aanmerkelijke kans dat verboden gedragingen zich zullen voordoen.

Daar hoeft het echter niet bij te blijven. Op grond van het recht kan het overheidsbestuur besluiten om ook een raad van bestuur van de onderneming aansprakelijk te stellen voor overtredingen binnen één van haar bedrijven. De raad van bestuur kan als overtreder worden aangemerkt voor de schending van de veiligheidsregels die ze feitelijk niet zelf heeft begaan.

Uit de rechtspraktijk blijkt echter dat het in het omgevingsrecht niet zover komt. Dit is opmerkelijk omdat het recht een ruime toepassingsmogelijkheid biedt en een raad van bestuur in het algemeen bepalend is voor het veiligheidsbeleid binnen de onderneming. Het lijkt er eerder op dat enkel in uitzonderlijke gevallen een raad van bestuur verantwoordelijk zal worden gehouden door het overheidsbestuur.

Bijvoorbeeld in het geval waarin een onderneming door een calamiteit geheel of gedeeltelijk als verloren moet worden beschouwd en er weinig verhaalsmogelijkheden zijn bij de onderneming of plaatselijk bestuurder. Het risico op bestuursrechtelijke aansprakelijkheid voor een raad van bestuur van een nv is dus beperkt.

CIVIELRECHTELIJK

De bestuurders van een onderneming kunnen daarnaast te maken krijgen met civielrechtelijke aansprakelijkheid bij veronachtzaming van de veiligheidsregels. Dit geldt ook voor de raad van bestuur van een nv. Ook hiervoor geldt dat, hoewel er gevallen bekend zijn, dit in de praktijk niet vaak voorkomt en het risico op civielrechtelijke aansprakelijkheid dus relatief klein is. Het kan niet worden uitgesloten dat in de toekomst als gevolg van rechtsontwikkeling vaker civielrechtelijke aansprakelijkheid van een raad van bestuur volgt.

Van civielrechtelijke aansprakelijkheid kan sprake zijn in het geval een vennootschap die valt onder het bestuur, zoals het bestuur van een nv, in staat van faillissement wordt verklaard vanwege de gevolgen van bijvoorbeeld een brand. Wanneer er op kennelijk verwijtbare wijze onvoldoende aandacht is besteed aan brandpreventie, kan dit gevolgen hebben voor het bestuur. Er kan dan worden vastgesteld dat er sprake is van 'kennelijk onbehoorlijk bestuur', waarna de bestuursleden in beginsel privé aansprakelijk zijn voor de schuldenlast van de failliete vennootschap.

Daarnaast kan worden vastgesteld dat de bestuursleden persoonlijk verwijtbaar zijn en ze ook privé aansprakelijk zijn voor de schade.

BESTUURSRECHTELIJKE AANSPRAKELIJKHEID: WAT MOET IK ALS BESTUURDER WETEN?

BESTUURSRECHT GAAT OVER DE WETTEN EN REGELS VAN HET OPENBAAR BESTUUR IN NEDERLAND WAARMEE ZE MAG INGRIJPEN IN DE RECHTSPOSITIE VAN BEDRIJVEN. HET OMGEVINGSRECHT IS EEN BELANGRIJK ONDERDEEL VAN HET BESTUURSRECHT EN KENMERKT ZICH DOOR EEN VEELHEID AAN REGELS, ONDER ANDERE VASTGELEGD IN HET BOUWBESLUIT, EEN BESTEMMINGSPLAN EN IN VERGUNNINGEN.

OVER BESTUURSRECHT EN BESTUURDER

Bestuursrecht gaat over de wetten en regels van het openbaar bestuur in Nederland waarmee ze mag ingrijpen in de rechtspositie van bedrijven. Het omgevingsrecht maakt onderdeel uit van dat bestuursrecht. Het openbaar bestuur wordt in deze white paper 'overheidsbestuur' genoemd. Bij bestuursrechtelijke aansprakelijkheid houdt het overheidsbestuur de bedrijven verantwoordelijk voor overtreding van de bestuursrechtelijke wetten en regels. Deze bedrijven hebben bestuurders, die gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor het beleid binnen de onderneming. Een bestuurder is kenbaar uit het Handelsregister of kan als feitelijk bestuurder betrokken zijn bij de onderneming.

OVER BESTUURSRECHTELIJKE AANSPRAKELIJKHEID

Het omgevingsrecht is een belangrijk onderdeel van het bestuursrecht. Het kenmerkt zich door een veelheid aan regels. Er zijn algemeen geldende regels over bijvoorbeeld de gebouwveiligheid (Bouwbesluit), plaatselijke veiligheidsregels (bestemmingsplan) en individueel opgelegde veiligheidsregels (vergunningen). De regels hebben betekenis voor bijvoorbeeld een gebruiker of eigenaar van een gebouw, werkgever of opdrachtgever, degene die een project uitvoert of de exploitant of drijver van een inrichting.

Tegen overtreding van elk van deze regels kan door de overheid jegens de verantwoordelijke worden opgetreden door het opleggen van een last onder bestuursdwang of een last onder dwangsom, intrekking van een vergunning of strafrechtelijke vervolging en verhaal van wederrechtelijk verkregen voordeel. De overheid zet zowel het bestuursrecht als het strafrecht in.

Het bestuursrechtelijke instrumentarium strekt zich uit van het stilleggen van bedrijfsactiviteiten of het sluiten van vestigingen, tot het opleggen van verplichtingen onder druk van een dwangsom of intrekking van vergunningen en het verhalen van kosten die het overheidsbestuur heeft moeten maken. Het aandeel bestuursrechtelijke boetes in het omgevingsrecht is (nog) beperkt. In deze notitie staat de bestuursrechtelijke aansprakelijkheid voor dit handhavend optreden door het overheidsbestuur centraal. De strafrechtelijke equivalent van het handhavend instrumentarium strekt zich uit van het opleggen van financiële sancties (transacties, wet Mulder) tot strafrechtelijke vervolging vanwege strafbaarstelling van diverse omgevingsrechtelijke regels via de Wet op de economische delicten en verhaal van wederrechtelijk verkregen voordeel.

OVER OVERTREDERS IN HET ALGEMEEN

Een overtreding van wettelijke regels door een bedrijf kan voor het overheidsbestuur reden zijn voor bestuursrechtelijke aansprakelijkheidsstelling van het bedrijf. In het bestuursrecht geldt een beginselplicht tot handhaving: het overheidsbestuur moet in beginsel optreden tegen overtreding van de regels.

De overtreder is degene die de overtreding pleegt of medepleegt. Als eerste wordt veelal gedacht aan degene die de verboden gedraging fysiek heeft verricht: degene die in persoon datgene heeft gedaan of nagelaten wat verboden of geboden was. In de sfeer van een bedrijf kan dat de werknemer of opdrachtnemer zijn. In het omgevingsrecht wordt een overtreding echter toegerekend aan degene die daarvoor verantwoordelijk moet worden gehouden. Dat is veelal in de eerste plaats het bedrijf dat verantwoordelijk is voor de naleving van vergunningen en op wiens naam de vergunningen staan.

OVER DE BESTUURDER ALS OVERTREDER

Het bedrijf is niet noodzakelijk de enige overtreder. Als vaststaat dat de onderneming als functioneel dader een overtreding heeft begaan, kan ook de bestuurder van die onderneming aansprakelijk worden gehouden. De bestuurder kan volgens het Handelsregister een rechtspersoon zijn, zoals een holding. Zowel een rechtspersoon als een natuurlijk persoon kunnen aansprakelijk worden gehouden. Is de bestuurder een rechtspersoon dan kan de overheid beslissen om de bestuurders van die rechtspersoon als overtreder aan te merken. De bestuurder kan tegelijkertijd met het bedrijf aansprakelijk worden gesteld.

In het bestuursrecht gebeurt het over het algemeen niet zo snel dat naast het bedrijf, een leidinggevend medewerker

aansprakelijk wordt gesteld. Mogelijk speelt het verhaal van kosten of invorderen van de dwangsom daarbij een rol. Wat vaak voorkomt is dat de directie of het bestuur van de plaatselijke onderneming bestuursrechtelijk aansprakelijk wordt gehouden. Een directeur of bestuurder ontvangt dan, naast de onderneming die aansprakelijk wordt gehouden, een aanschrijving van het overheidsbestuur vanwege de overtreding door het bedrijf.

OVER DE PRAKTIJK VAN AANSPRAKELIJKHEID

Er zijn verschillende praktijkvoorbeelden te vinden waarin een bestuurder aansprakelijk is gesteld voor de overtreding door het bedrijf. Het overheidsbestuur heeft de mogelijkheid om meerdere rechtspersonen als overtreder aan te merken. Het overheidsbestuur kan er dus ook voor kiezen om de directeur/bestuurder aansprakelijk te stellen, die in zijn hoedanigheid grote invloed op het bestuur van en de zeggenschap over het bedrijf uitoefent. De rechter kan oordelen dat de feitelijke situatie belangrijker is dan de formele situatie of bestuurdersposities. Het wisselen van posities door een bestuurder doorbreekt dan niet de verantwoordelijkheid van de feitelijk leidinggevende, aldus de rechter. Maar ook bij het "bewust niet bemoeien" door de bestuurder kan toch sprake zijn van aansprakelijkheid van de bestuurder.

OVER DE LEERLESSEN UIT DIE PRAKTIJK

In het algemeen zal een overheidsbestuur aansluiting zoeken bij de formele gezagsverhoudingen of bestuurdersposities binnen een bedrijf. Maar de feitelijke gezagsverhoudingen mogen niet uit het oog worden verloren. Feitelijk leidinggeven is herkenbaar door actief en effectief gedrag van de leidinggevende. Ook het voeren van beleid moet hieronder worden begrepen. Is de overtreding een onvermijdelijk gevolg van het algemeen gevoerde beleid van de bestuurder, dan is er sprake van feitelijk leidinggeven aan de verboden gedraging. Zelfs een meer passieve rol kan leiden tot aansprakelijkheid wegens feitelijk leidinggeven. Wanneer een bestuurder bevoegd en redelijkerwijs gehouden is maatregelen te treffen ter voorkoming of beëindiging van verboden gedragingen en zulke maatregelen achterwege laat, is sprake van feitelijk leidinggeven.

OVER DE RAAD VAN BESTUUR ALS OVERTREDER

Bij grote ondernemingen met een raad van bestuur staat de RvB vaak op grote afstand van de dagelijkse bedrijfsvoering binnen één of meer vestigingen van het bedrijf. Desondanks kan ook dan sprake zijn van bestuursrechtelijke aansprakelijkheid op grond van feitelijk leidinggeven door de raad van bestuur. Een RvB zal in belangrijke mate het veiligheidsbeleid van de onderneming bepalen. Het voeren van beleid is een vorm van feitelijk leidinggeven. Dit zou dus kunnen betekenen dat ook bestuurders op afstand, zoals een raad van bestuur van een nv, als feitelijk leidinggevenden worden aangesproken.

Feitelijk leidinggeven wordt in juridische zin dan ook niet beperkt uitgelegd. Wanneer een overtreding het onvermijdelijke gevolg is van gevoerd beleid, kan er al sprake zijn van feitelijk leidinggeven. Ook het leveren van een bijdrage en het initiëren van bepaalde gedragingen, kan feitelijk leidinggeven betekenen. Ook al voert een ander het uit. De rechter heeft geaccepteerd dat iemand die geen dienstverband heeft met de rechtspersoon toch feitelijk leiding kan hebben gegeven aan de overtreding.

Het bepalen van het bedrijfsbeleid duidt op een actieve houding van de raad van bestuur van een nv. Echter, ook een passieve rol innemen kan bewijs voor feitelijk leidinggeven opleveren. Een bestuurder die bevoegd en redelijkerwijs gehouden is om maatregelen te treffen maar dat niet doet, aanvaardt bewust de aanmerkelijke kans dat verboden gedragingen zich zullen voordoen.

De rechtspraktijk maakt duidelijk dat een raad van bestuur niet gevrijwaard is van aansprakelijkheid, ook al is deze niet actief betrokken bij de overtredingen door de betreffende onderneming. Toch wordt dit pad van aansprakelijkheidsstelling in het omgevingsrecht niet vaak gevolgd. Er zijn nauwelijks voorbeelden van bestuursrechtelijke aansprakelijkheid van raden van bestuur. De ondergrens om tot een aansprakelijkheidsstelling van de RvB te komen, ligt in de praktijk kennelijk behoorlijk hoog.

OVER VERZEKEREN

Een bestuurder kan zich in zijn hoedanigheid als bestuurder van de onderneming verzekeren tegen bestuurdersaansprakelijkheid. Een dergelijke verzekering vergoedt echter niet de gevolgen van een overtreding door de bestuurder van het bestuursrecht. Dwangsommen of boetes vallen gewoonlijk niet onder de dekking van een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering. Een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering is dan ook geen vrijwaring voor bestuursrechtelijke aansprakelijkheidstelling door een overheidsbestuur.

BELANGRIJK: VAN WELKE REGELS KAN EEN OVERTREDING LEIDEN TOT AANSPRAKELIJKHEID?

Het omgevingsrecht kenmerkt zich door een grote verscheidenheid aan wetten en regels. Deze regels kunnen zijn opgenomen in vergunningen of speciale voorwaarden aan overheidstoestemmingen. Er zijn echter ook veel algemene regels die rechtstreeks voor de onderneming gelden,

zonder dat deze in een vergunning of toestemming zijn opgenomen. Regels waarvan overtreding kan leiden tot aansprakelijk zijn bijvoorbeeld:

- gebruik in strijd met het bestemmingsplan;
- verwerking of opslag gevaarlijke stoffen;
- brandveiligheid;
- bouwnormen uit het Bouwbesluit;
- zorgplicht voor een gebouw ter voorkoming van gevaar voor gezondheid of veiligheid;
- vergunningvoorschriften;
- ontbreken van de vereiste vergunningen of overheidstoestemmingen.

BELANGRIJK: HET DOMINO-EFFECT BIJ EEN CALAMITEIT

Doet zich een calamiteit voor, dan worden gauw ook andere regels overtreden. Vergund zijn de normale bedrijfsprocessen, en daar hoort een calamiteit niet bij. Ook de gevolgen van een calamiteit blijven veelal niet binnen hetgeen volgens de regels is toegestaan. Het gaat dan niet alleen om regels die specifiek voor het bedrijf gelden, doordat deze in een vergunning van toepassing zijn verklaard op het bedrijf.

Het gevolg van een calamiteit kan zijn dat de bodem verontreinigd is geraakt, asbest is vrijgekomen, of gevaarlijke stoffen in het oppervlaktewater terecht zijn gekomen.

Tegen elk van deze overtredingen kan het overheidsbestuur optreden door het opleggen van een last onder dwangsom of een last onder bestuursdwang. Er treedt als het ware een domino-effect op. Het incident heeft tot gevolg dat meerdere overtredingen plaatsvinden. De verschillende overheidsbesturen kunnen handhavend optreden tegen elk van deze overtredingen. Er lopen dan meerdere en veelal langlopende procedures over kostenverhaal tegen een bestuurder van de onderneming.

KAN IK AANSPRAKELIJK WORDEN GESTELD VOOR OVERTREDINGEN VAN HET OMGEVINGSRECHT?

ALS BEDRIJF OF ONDERNEMER, DIRECTEUR OF BESTUURDER KAN U AANSPRAKELIJK WORDEN GESTELD. OFFICIEEL KAN ZELFS DE GEHELE RAAD VAN BESTUUR OP HET MATJE GEROEPEN WORDEN.

JA
Het overheidsbestuur kan een bedrijf aansprakelijk houden voor overtredingen van het omgevingsrecht die in de sfeer van het bedrijf zijn gepleegd. Binnen het omgevingsrecht gelden er veel verschillende veiligheidsregels die door een bedrijf in de hoedanigheid van verhuurder of drijver/exploitant van een inrichting moeten worden nageleefd. Het bedrijf wordt dan verantwoordelijk gehouden voor schending van veiligheidsregels die fysiek zijn gepleegd door één of meer van de medewerkers. Er is sprake van functioneel daderschap.

JA
Als vaststaat dat het bedrijf een overtreding heeft begaan, kan het overheidsbestuur ook de bestuurder van de onderneming als feitelijk leidinggevende aansprakelijk stellen, ongeacht of dit een rechtspersoon of natuurlijk persoon is. Feitelijk leidinggeven blijkt bijvoorbeeld uit actief en effectief gedrag door een bestuurder. Maar ook een passieve rol innemen kan bewijs voor feitelijk leidinggeven opleveren. Een bestuurder die bevoegd en redelijkerwijs gehouden is om maatregelen te treffen maar dat niet doet, aanvaardt bewust de aanmerkelijke kans dat verboden gedragingen zich zullen voordoen.

JA
Op grond van het recht kan het overheidsbestuur besluiten om een raad van bestuur aansprakelijk te stellen voor overtredingen binnen één van haar vestigingen. De RvB kan als overtreder worden aangemerkt voor de schending van de veiligheidsregels die het feitelijk niet zelf heeft begaan, maar waaraan het wel feitelijk heeft leidinggegeven.

MAAR, LET WEL:
Uit de rechtspraktijk blijkt dat het in het omgevingsrecht (nog) niet zover komt. Dit is opmerkelijk omdat het recht een ruime toepassingsmogelijkheid biedt en een raad van bestuur in het algemeen bepalend is voor het veiligheidsbeleid binnen de onderneming. Op grond van deze praktijk is het denkbaar dat enkel in uitzonderlijke gevallen een raad van bestuur verantwoordelijk zal worden gehouden door het overheidsbestuur. Bijvoorbeeld in het geval waarin een onderneming door een calamiteit geheel of gedeeltelijk als verloren moet worden beschouwd en er weinig verhaalsmogelijkheden zijn bij de onderneming of bestuurder van de betreffende onderneming. Het risico op bestuursrechtelijke aansprakelijkheid voor een raad van bestuur van een nv is echter beperkt.

TENSLOTTE: LET OP DE RISICO'S DIE U ALS RAAD VAN BESTUUR VAN EEN NV MOGELIJK NEEMT

ALS VASTSTAAT DAT UW BEDRIJF EEN OVERTREDING HEEFT BEGAAN, KAN HET OVERHEIDSBESTUUR OOK DE BESTUURDER VAN DE ONDERNEMING ALS FEITELIJK LEIDINGGEVENDE AANSPRAKELIJK STELLEN, ONGEACHT OF DIT EEN RECHTSPERSOON OF NATUURLIJK PERSOON IS.

Het overheidsbestuur kan een bedrijf aansprakelijk houden voor overtredingen van het omgevingsrecht die in de sfeer van het bedrijf zijn gepleegd. Binnen het omgevingsrecht gelden er veel verschillende veiligheidsregels die door een bedrijf in de hoedanigheid van verhuurder of drijver/exploitant van een inrichting moeten worden nageleefd. Het bedrijf wordt dan verantwoordelijk gehouden voor schending van veiligheidsregels die fysiek zijn gepleegd door één of meer van de medewerkers. Er is sprake van functioneel daderschap.

Als vaststaat dat het bedrijf een overtreding heeft begaan, kan het overheidsbestuur ook de bestuurder van de onderneming als feitelijk leidinggevende aansprakelijk stellen, ongeacht of dit een rechtspersoon of natuurlijk persoon is. Feitelijk leidinggeven blijkt bijvoorbeeld uit actief en effectief gedrag door een bestuurder. Maar ook een passieve rol innemen kan bewijs voor feitelijk leidinggeven opleveren. Een bestuurder die bevoegd en redelijkerwijs gehouden is om maatregelen te treffen maar dat niet doet, aanvaardt bewust de aanmerkelijke kans dat verboden gedragingen zich zullen voordoen.

Daar hoeft het echter niet bij te blijven. Op grond van het recht kan het overheidsbestuur besluiten om een raad van bestuur aansprakelijk te stellen voor overtredingen binnen één van haar vestigingen. De RvB kan als overtreder worden aangemerkt voor de schending van de veiligheidsregels die het feitelijk niet zelf heeft begaan, maar waaraan het wel feitelijk heeft leidinggegeven.

Uit de rechtspraktijk blijkt echter dat het in het omgevingsrecht niet zover komt. Dit is opmerkelijk omdat het recht een ruimte toepassingsmogelijkheid biedt en een raad van bestuur in het algemeen bepalend is voor het veiligheidsbeleid binnen de onderneming. Op grond van deze praktijk is het denkbaar dat enkel in uitzonderlijke gevallen een raad van bestuur verantwoordelijk zal worden gehouden door het overheidsbestuur. Bijvoorbeeld in het geval waarin een onderneming door een calamiteit geheel of gedeeltelijk als verloren moet worden beschouwd en er weinig verhaalsmogelijkheden zijn bij de onderneming of bestuurder van de betreffende onderneming. Het risico op bestuursrechtelijke aansprakelijkheid voor een raad van bestuur van een nv is echter beperkt.

IS HET TE INGEWIKKELD EN HEEFT U PROFESSIONELE HULP NODIG?

Heeft u hulp nodig bij het in kaart brengen van de risico's van uw onderneming of wilt u advies over potentiële veiligheidsissues die u over het hoofd ziet? Of wilt u als bestuurder, directeur of ondernemer meer weten over bestuurlijke of persoonlijke aansprakelijkheid en verzekerbaarheid? Neem dan vrijblijvend contact op met Ron de Bruijn of Gerrit Vink. We denken graag met u mee.

RON DE BRUIJN
Managing Director
ron.debruijn@riskonet.com
+31 (0)6 225 212 55

GERRIT VINK
Senior Consultant
gerrit.vink@riskonet.com
+31 (0)6 531 212 40

RISKONET.COM

DISCLAIMER

Dit is een publicatie van Riskonet. Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of in welke vorm of op welke wijze dan ook openbaar worden gemaakt, hetzij elektronisch, mechanisch, door middel van druk, fotokopie of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Riskonet.

Het is niet toegestaan deze publicatie geheel of gedeeltelijk te gebruiken voor het trainen van kunstmatige-intelligentiesystemen, machine learning-modellen of andere geautomatiseerde toepassingen, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Riskonet.

Amsterdam, februari 2026

RISKONET

- PARTNER FOR THE UNEXPECTED -